

ЦЭРЭН

Гэрэй ажал гээшэ бага хэрэг бэшэ юм. Үглөөгүүр бодо бодоһоор, унтари хэбтэриез хуряаха, гэр соохиёо сэбэрлэхэнээ эхилээд, үнээндээ үбнэ үгэхэ, эдээ шанаха, түлээ хахалха, уһа асарха гэхэ мэтын ажал бүхэли үдэртөө барагданагүй. Цэрэн хүбүүн эхынгээ бэлдэнэн хоол эдээд, номоо үзөөд, хургуулидаа ябаад байхадаа, эхэмни гэртээ миин байна гэжэ ханадаг байгаа. Эхынгээ хүндөөр үбдэжэ, больницада ороогүй хаа, энэ тэнэг ханалһаа хэзээшье хахасахагүй хэн. «Хүн боложо, хүлөө шоройдоһон хойноо ажал хэжэ хураха хэрэгтэй»,— гэжэ эхэн зүйтэй хэлэдэг байгаал. Тушаан болоходоо, Цэрэнэй эсэгэ, сельпогой бухгалтер, хоёр нарын курсада город ошоһон байгаа бшуу.

«Тээд минии ямараарсье хурахада, звеногой вожата Хажадмаада ямар хамаа юм? “Юундэ муугаар хурадаг болобош, хэшээлэй һүүлдэ юу хэнэш?”,— гэжэ хураад халахаа болёол. Ай даа, ганса ном дээрэ хуугаал хаа, Хажадмаатай юутэйн хойноо орхёод, холо дээгүүр ниидэхэ хэм. Тиэхэдэ: “Эжы абашни хаанаб, гэртээ юу хэнэш?”,— гэжэ асуухаяа Хажадмаагай толгойдо орохо аал? Хүнэй асуугаагүйдэ, бэрхэтэй байдалда ороһоноо хэлэжэ ябалтай бэшэл. Тэрэ Хажадмаа өөрөө нам шэнги гэрэйнгээ ажал хуу хэжэ байгаад, «хоёргүйгөөр» хураад үзэг лэ. Тиэхэдээ ондоогоор донгодохо болохо хэн»,— гэнэн бодол Цэрэнэй толгойдо ороно.

Гансаараа хоноходо, энэ тэрэ юумэн ханагдаад, нойр хүрэдэггүй гэжэ хүгшэдэй хэлсэдэг буруу. Цэрэн унтаридаа орожо, хүнжэлөөрөө толгойгоо орёожол абаа хаа, үглөөнэй долоон часта будильнигай жэнгиртэр, абяа шэмээ гарангүй унтадаг. Мүнөөдэр будильнигынь дансье эртэ, зургаан часта, жэнгирбэ. Халуун унтаринаа хуга хүрэн бодохо гээшэ балайсье бэлэн бэшэ. Эхынгээ байбал, хуняжа хэбтэхэл хэн.

Цэрэн хүнжэлөө хуу татан, гүйжэ бодоһон бэээрээ

галаа түлижэ, сайгаа пилтаа дээрэ табяад, нюур гараа угааба, хубсалба. Тиигээд сайгаа уугаад, хургуулидаа гүйбэ.

— Цэрэн,— гэжэ Хажадмаа классай үүдэндэ угтаба.

— Юун болооб?

— Юундэ урданайхиһаа муугаар нурадаг боложо байнабши? — гэжэ үсэгэлдэршье, уржадэршье асууһанаа Хажадмаа хашартайгаар дабтаба.

Цэрэн уралаа жүмбылгэжэ, дурагүйдэһэн хэбэртэй:

— «Хоёрые» абанагүй бэшэ гүб! — гэжэ хайша хэрэгээр дуугарба.

— «Табаар» нурадаг байгааш, харин мүнөө...

«Энэ басаган вожатаб гээд, намда юундэ иижэ халдана гэшшэб. Эжымнил эдэгэг. Муу бэшээр нуража, эдээниие хүсэхэл байхаб. Намда ямаршье хануулга хэрэггүй. Мүнөө намайе бороһоноо ханаад, эшэхэ байха»,— гэжэ Цэрэн бодобо.

5-дахи классай хүтэлбэрилэгшэ Дарима Гомбоевна класс соо орожо, Хажадмаагай хажууда ерээд:

— Мүнөөдэр Цэрэнэйдэ звеногоороо ошожо, туһа хүргөөд ерээрэйт. Эжынь үбшэн,— гэбэ.

— Эжынь үбшэн?... Мүнөө хуу ойлгосотой!

...Цэрэнэй хэшээлһээ таража, гэртээ ерээд, поолоо аршажа байхадань, үүдыень хүн тоншобо.

«Яагаа түбэгтэй юм! Хэниинь ерэжэ, һаад татахань гэшшэб?» — гэжэ Цэрэн ханабашье, пеэшэнэйнгээ хажууда ошоод, үүдэн тээшэ хаража:

— Болохо... Болохо,— гэбэ.

Хажадмаа түрүүтэй звеногойхидынь оробо, харин Цэрэн поолоо аршажа байһан аршуулаа алдажархиба. Хажадмаа үгэ дуугүйгөөр пальтогоо тайлаад, аршуулыень саб шүүрэн абаба.

— Хажадмаа, Хажадмаа! Би өөрөө...

— Эжышни хайн гү? Больницада гү? Юундэ хэлэнгүй ябаабши?

Цэрэн гайхалаа баран, дуугай зогсобо.

— Номоо үзэ, Цэрэн, бидэ гэртэхи газраахиешни ябууд

хээдхихэбди,— гэжэ Хажадмаа хэлэбэ.

— Бү ханаагаа зобогты. Би өөрөө хээд, бүтээгээд байна ха юмбиб. Туһаламжа хэрэггүй,— гэжэ Цэрэн үг-маг гэбэ.

— Юундэ хэрэггүй гэжэ? Бидэ шамда хээээшье туһалхабди,— гэбэ Хажадмаа.

— Цэрэн, бидэ үглөөдэршье, нүгөөдэршье туһалхаяа ерэхэбди.

Тиин эбтэй эетэй хүдэлмэри бусалжа, Цэрэнэй гансаараа бүхэли үдэртөө хэхэ юумэн аяга сай ууха зуура хэгдэшэбэ. Поолшье угаагдашаба, дүрбэн хүнэг уһаншье бии болобо, гурба-дүрбэн тэбэри түлээн хахалагдаба, галшье түлигдэбэ.

Цэрэн түрүүшээр аягүйрхэнги байбашье, нүхэдэйнгөө туһаламжада эжэлүүдгүй баярлан, олоной хүсэн ямар ехэ, урматай гээшэб гэжэ бодожо байба.

— Зай, иигээд номоо үзэ, нүгөөдэр, амаралтын үдэр баһа ерэхэбди,— гэбэ Хажадмаа.

— Больница эжыдээ ошожо ерээд, номоо үзэхэб. Энэ туһаламжынтай түлөө таанадтаа баяр хүргэнэб,— гэжэ Цэрэн баяртайгаар хэлэбэ.

Нэгэтэ, энээнһээ хойшо хоёр недели үнгэрһэн хойно, Дарима Гомбоевна хүхэ конверттэй бэшэг баряад, класстаа оробо.

— Цэрэнэй эжы таанадта баяр хүргэһэн бэшэг эльгээгээ. Уншажа үгэнүүб,— гэбэ. Иигэжэ бэшэһэн байба:

«Хүндэтэ пионернүүд! Үбшэн байхадамни минии бүлэдэ, Цэрэн хүбүүндэмни туһаламжа үзүүлһэнэйтнай түлөө эхын халуун баярые таанарта хүргэнэб. Тэрэниетнай хээээшье мартахагүйб. найнаар һурахыетнай, бэе бээдээ туһалалсажа ябахыетнай хүсэнэб».